

КАРАР

№ 3

09.04. 2015 ел

Референдум үткөрү инициативасы турында

«Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 12.06.2002 ел, № 67-ФЗ Федераль законның 15 статьясы, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 22, 56 статьялары, «җирле үзидарә турында» 24.04.2004 ел, № 23-ТРЗ Татарстан Республикасы Законының 18 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының "Савруш авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге уставы, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Савруш авыл җирлеге башкарма комитеты карар кабул итте:

• Сорау буенча җирле референдум үткөрүне башлау:

«Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының Савруш авыл җирлеге территориясендә 1 төркем инвалидлардан һәм БВС та катнашучылардан тыш, 18 яшькә җиткән һәр кешедән 200 сум күләмендә үзара салым акчаларын ел саен бер тапкыр түләрگә һәм җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хөл итүгә алынган акчаларны юнәлтәргә ризамы Сез:

1. Авыл җирлеге урамнарына вак таш салу
ӘЙЕ, ЮК."

* Әлеге карарны Аксубай муниципаль районының рәсми сайтында бастырып чыгарырга <http://aksubaevo.tatar.ru> Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Савруш авыл җирлегенең мәгълүмат стендларында да.

Савруш авыл җирлеге

Башкарма комитет җитөкчесе:

А.Г.Кузьмин.

НИГЕЗЛӘМӘ

Аксубай муниципаль районы Савруш авыл җирлегенә җирле үзидарә органнарында гражданның мөрәҗәгатъләрен карау тәртібе һәм сроклары турында

Әлегә Нигезләмә "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль закон, «Россия Федерациясендә гражданның мөрәҗәгатъләрен карау тәртібе турында» 02.05.2006 ел, № 59-ФЗ Федераль закон нигезендә эшләнде. Ул гражданның җирле үзидарә органнарына тәкъдимнәр, гаризалар, шикаятьләр белән мөрәҗәгать итүләренә конституциячел хокукларын гамәлгә ашыруны тәэмин итүгә юнәлдерелгән һәм гражданның мөрәҗәгатъләрен карау эшен оештыруны - шәхес хокукларын гамәлгә ашыру һәм саклауның, җирле үзидарә органнарының халык белән элемтәсен ныгытуның мөһим чарасын, җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү өчен кирәкле мәгълүмат чыганагын җайга салуга юнәлдерелгән һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында иң мөһим форма һәм гарантияләргә берсе булып тора.

I. Гомуми нигезләмәләр

1.1. һәр гражданның шәхсән яисә үз вәкиле аша мөрәҗәгать итәргә, шулай ук Аксубай муниципаль районы Савруш авыл җирлегенә җирле үзидарә органнарына, Аксубай муниципаль районының Савруш авыл җирлегенә җирле үзидарә органнарының вазыйфаи затларына (алга таба - вазыйфаи затлар) шәхси һәм коллектив мөрәҗәгатъләр җибәрергә хокуклы.

Аксубай муниципаль районы Савруш авыл җирлегенә җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлар үз компетенциясе чикләрендә гражданның мөрәҗәгатъләрен кабул итәргә, аларны «Россия Федерациясе гражданның мөрәҗәгатъләрен карау тәртібе турында» 02.05.2006 ел, № 59-ФЗ Федераль законда һәм әлегә Нигезләмәдә билгеләнгән тәртіптә һәм срокларда карарга, тиешле чаралар күрергә, мотивацияләнгән җаваплар бирергә бурычлы.

1.2. Хәзерге вакытта түбәндәге төп төшенчәләр кулланыла:

- гражданның мөрәҗәгате-язма яки телдән бәян ителгән гражданның тәкъдиме, гаризасы яки шикаяте;
- тәкъдим-Аксубай муниципаль районының Савруш авыл җирлегенә җирле үзидарә органнары, оешмалар, иҗтимагый берләшмәләр эшчәнлеген яхшыртуга, дөүләт һәм иҗтимагый тормышның хокукый нигезен камилләштерүгә, дөүләт һәм Җәмгыять эшчәнлегенә икътисадый, сәяси, социаль, мәдәни һәм башка өлкәләрен хәл итүгә юнәлдерелгән гражданның мөрәҗәгате;
- гариза-үзгәртеп хокукны гамәлгә ашыру уңаеннан гражданның мөрәҗәгате;
- шикаять-гражданның Аксубай муниципаль районы Савруш авыл җирлегенә җирле үзидарә органнарының һәм (вазыйфаи затларның) аның хокуклары, ирекләре яки законлы мәнфәгатләре бозылган карарлары һәм гамәлләре (гамәл кылмавы) уңаеннан мөрәҗәгате, шул исәптән карарлар кабул итү һәм гамәлләр кылу (гамәл кылмау) өчен нигез булып торган рәсми мәгълүмат тапшыру;
- күмәк мөрәҗәгать - ике һәм аннан күбрәк гражданның мөрәҗәгате, шулай ук митингта яки җыелышта катнашучыларның имзаларын тавыш бирү яки җыю юлы белән кабул ителгән мөрәҗәгать.

1.3. Әлегә нигезләмә гражданның барлык мөрәҗәгатъләренә дә кагыла:

- уйлап табулар, ачышлар, рационализатор тәкъдимнәр белән бәйлә мөрәҗәгатъләр, аларны карау тәртібе федераль законнар белән регламентлана;
- җинаять, гражданның һәм арбитраж суд эшчәнлегенә, административ хокук

бозулар турындагы эшләр буенча производство тәртибендә карала торган мөрәжәгатьләр;

- Россия Федерациясе Конституциясе, Татарстан Республикасы Конституциясе, "Россия Федерациясе Конституция суды турында" Федераль конституциячел закон һәм "Татарстан Республикасы Конституция суды турында" Татарстан Республикасы Законы нигезендә карала торган мөрәжәгатьләр;

- коммерция оешмалары һәм иҗтимагый берләшмәләр коллективлары эчендә барлыкка килгән мөнәсәбәтләрдән килеп чыга торган, федераль закон нормалары, аларның уставлары һәм Нигезләмәләре белән җайга салына торган мөрәжәгатьләр;

- федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән башка тәртиптә каралган мөрәжәгатьләргә карау тәртибе каралган.

2. Гражданның мөрәжәгатьләрен карау эшен оештыру

2.1. Аксубай муниципаль районы Савруш авыл җирлеге җирле үзидарә органы житәкчесе гражданның мөрәжәгатьләрен карау эшен оештырырга, мөрәжәгатьләргә объектив, һәрьяклы һәм вакытында карап тикшерүне тәмин итәргә, гражданның мөрәжәгатьләренә асылы буенча карарлар кабул итәргә хокуклы вазыйфаи затлар тарафыннан шәхси кабул ителергә тиеш.

2.2. Гражданның мөрәжәгатьләре буенча эш башкару башка эш башкару төрләреннән аерым алып барыла. Җирле үзидарә органнары гражданның мөрәжәгатьләрен алар тарафыннан махсус төзелә торган структур бүлекчәләр аша яисә эшчәнлекләре тиешле нигезләмәләр белән билгеләнә торган махсус билгеләнгән затлар аша кабул итүне оештыралар.

2.3. Җирле үзидарә органнарына һәм вазыйфаи затларга шәхси кабул итүдә язмача яки телдән баян ителгән барлык мөрәжәгатьләр, шулай ук почта, телефон, телеграф яки башка юл белән алынган гражданның мөрәжәгатьләре билгеләнгән тәртиптә теркәлергә тиеш.

3. Гражданның мөрәжәгатьләре буенча эшләр ведомствосы

3.1. Гражданның мөрәжәгатьләре Аксубай муниципаль районы Савруш авыл җирлегенә җирле үзидарә органы һәм вазыйфаи затлар тарафыннан үз компетенциясе нигезендә карала.

3.2. Аксубай муниципаль районы Савруш авыл җирлегенә җирле үзидарә органы һәм гражданның мөрәжәгатьләрендә куелган мәсьәләләргә хәл итүне карамаган вазыйфаи затлар мөрәжәгатьләргә ведомство карамагына кәргән көннән биш көннән дә соңга калмыйча юллылар, бу хакта мөрәжәгатьләр тапшырган гражданның хәбәр ителә, ә шәхси кабул итүдә кая мөрәжәгать итәргә кирәклеген аңлаталар.

3.3. Аксубай муниципаль районы Савруш авыл җирлеге җирле үзидарә органнарына һәм шикаять белдерелә торган вазыйфаи затларга (яки гамәл кылмауларына) шикаять бирү тыела.

4. Гражданның мөрәжәгатьләренә язма формасы

4.1. Гражданның язмача рәвештә баян ителгән мөрәжәгәтендә орган һәм вазыйфаи затның исеме һәм адресы булырга тиеш, аңа мөрәжәгать җибәрелә торган орган һәм вазыйфаи затның исеме, төкәдим, гариза яки шикаять асылын, фамилиясен, исемен, атасының исемен, гражданның яшәү яки эш (уку) урыны турындагы мәгълүматлар, датасын һәм шәхси имза җибәрелә.

4.2. Гражданның фамилиясе, исеме, атасының исеме, яшәү яки эш (уку) урыны турындагы мәгълүматлары, шәхси имзасы булмаган мөрәжәгәтә аноним һәм каралырга тиеш түгел.

4.3. Жинаять кылу турындагы фактларны үз эченә алган гражданның аноним мөрәжәгәте законнарда билгеләнгән тәртиптә тикшерелә.

4.4. Гражданның Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә тәкъдимнәр, гаризалар, шикаятьләр белән мөрәжәгать итәргә хокукы. Гражданның тәкъдимнәренә, гаризаларына, шикаятьләренә җаваплар мөрәжәгать телендә бирелә.

4.5. Гражданның әдәпсез әйтемләр булган мөрәжәгатьләре каралмый.

4.6. Әзерләнүче яки кылынган жинаять турында мәгълүмат булган хәбәрләр хокук саклау органнарына жиберелә.

5. Гражданның мөрәжәгатьләренә телдән формасы

5.1. Гражданның телдән мөрәжәгатьләре гражданны шәхси кабул итү вакытында яки җирле үзидарә органнары телефоннары буенча вазыйфаи затларга килә.

5.2. Җирле үзидарә органнарында гражданны мөрәжәгатьләрен теркәү (электрон яки язма формада) алып барыла. Мәҗбүри рәвештә мөрәжәгать итүченең фамилиясе, исеме, атасының исеме, адресы, шулай ук аның мөрәжәгатенең эчтәлегә күрсәтелә.

5.3. Гражданның телдән мөрәжәгатьләре аларда китерелгән фактлар һәм шартлар ачык булган һәм өстәмә тикшерүне таләп итмәгән, ә мөрәжәгать итүчеләрнең шәхесләре билгеле яки билгеләнгән очракларда карала.

5.4. Гражданның телдән мөрәжәгатьләренә, кагыйдә буларак, телдән җавап бирелә.

6. Гражданның кабул итү

6.1. Аксубай муниципаль районы Савруш авыл җирлегенә җирле үзидарә органы җитәкчесе гражданны шәхси кабул итүне уздырырга тиеш.

6.2. Гражданны шәхси кабул итүне оештыру тәртибе билгеләнә:

- Аксубай муниципаль районының Савруш авыл җирлегенә җирле үзидарә органнарында гражданны шәхси кабул итү өчен-Аксубай муниципаль районы җирле үзидарә органнарының хокукый акты;

6.3. Аксубай муниципаль районы җирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр, оешмалар һәм учреждениеләр җитәкчеләре гражданны мөрәжәгатьләрен кабул итүне һәм карауны оештырган өчен югарыдагы органнар алдында хисап тоталар.

6.4. Әгәр аның мөрәжәгатьләрендә законсыз характерда булган яки аның мөрәжәгәте буенча карар кабул ителгән һәм гражданны бу хакта хәбәр ителгән үтенечләр булса, гражданны кабул итүдән баш тартырга мөмкин.

7. Гражданның мөрәжәгатьләрен карау сроклары

7.1. Барлык төр мөрәжәгатьләр өчен - язма рәвештә бирелгән индивидуаль һәм коллектив, әгәр аларны хәл итү озайтуны яки кичектергесез чаралар күрүне таләп итмәсә, карауның бердәм чик сроклары билгеләнә.

Гражданны мөрәжәгатьләре буенча карарлар Аксубай муниципаль районы җирле үзидарә органнарына, бүлекчеләргә яки мөрәжәгать итүдә куелган мәсьәләләренә хәл итү турыдан-туры хәл ителгән вазыйфаи затка кәргән көннән алып бер айга кадәр кабул ителә.

Өстәмә тикшерү һәм тикшерү таләп итмәгән гаризалар һәм шикаятьләр кичектергесез, ләкин 15 көннән дә соңга калмыйча чишелә.

7.2. Мөрәжәгать рәхсәте өчен махсус тикшерү үткәргән, өстәмә

материалларны таләп итәргә яки башка чаралар күрәргә кирәк булган очракта, аларны бетерү тәртибендә рәхсәт итү сроклары Аксубай муниципаль районының (яки аның бүлекчәсе) тиешле жирле үзидарә органы житәкчәсе яки житәкчә урынбасары тарафыннан озайтылырга мөмкин, әмма бу хакта гариза яки шикаятъ биргән затка бер айдан да артмаска тиеш.

Шул ук вакытта мәрәжәгатьне карап тикшерүнең гомуми вакыты ике айдан артып китә алмый, карар кабул итү һәм авторга жавап бирү өчен кирәкле материаллар судта карала. Мондый очракларда гаризаны яки шикаятъне карау вакыты суд процессының бөтен чорына озайтыла.

7.3. Хәрби хезмәткәрләрнең һәм аларның гаилә әгъзаларының гаризалары һәм шикаятъләре федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә хәл ителә.

7.4. Тикшерү нәтижәләре - гражданин мәрәжәгәте буенча тиешле карар кабул ителгәннән соң 10 көн эчендә жиберелә. Мәрәжәгать кире кагылган очракта кире кагуның мотивлары күрсәтелә, шикаятъ бирү тәртибе аңлатыла.

7.5. Мәрәжәгатьне карау срогы эш көне булмаган көнгә туры килгән очракта, срок тәмамланган көн аның артыннан киләсе эш көне булып санала.

7.6. Аның тәкъдиме, гаризасы, шикаятъ буенча кабул ителгән карар белән риза булмаган граждандан бу карарны шикаятъ белдерелә торган карар кабул иткән орган яки вазыйфаи затка яки судка турыдан-туры буйсынган органга яки вазыйфаи затка шикаятъ бирергә хоуклы.

8. Аксубай муниципаль районы жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затның гаризаны, тәкъдимнәре карау вазыйфалары

8.1. Аксубай муниципаль районы жирле үзидарә органы һәм гаризада куелган мәсьәләләре карау, тәкъдим итү компетенциясенә кергән вазыйфаи зат бурычлы:

- гражданның гаризаларын, тәкъдимнәрен объектив, һәрьяклап һәм вакытында карауны тәэмин итәргә, кирәк булган очракта-алар катнашында;
- мәгълүматлы карар кабул итү һәм аның үтәлешен тәэмин итү;
- кеше хоукларын һәм ирекләрен торгызуга юнәлдерелгән чаралар күрү;
- гариза биргән граждандан гаризаны, тәкъдимне карау нәтижәләре турында тәкъдим һәм аның буенча әлеге Нигезләмә белән билгеләнгән вакытта кабул ителгән карар турында хәбәр итәргә;
- гаризада күрсәтелгән таләпләр язмача канәгатьләндерелмәгән очракта гариза биргән гражданның игътибарына баш тарту мотивларын житкәргә, шулай ук гариза буенча кабул ителгән карарга шикаятъ бирергә мөмкин булган органны яки вазыйфаи затны күрсәтергә.

8.2. Гражданның гаризаларын, тәкъдимнәрен карап тикшергәндә мәрәжәгать иткән кешенең ризалыгыннан башка аның шәхси тормышы турындагы мәгълүматларны куллану һәм тарату тыела, шулай ук аның фамилиясе, исеме, атасының исеме, яшәү урыны, эш яки уку турында белешмәләре тарату рәхсәт ителми.

8.3. Кирәкле очракларда жирле үзидарә органы яисә гражданның гаризасын, тәкъдимен караган вазифаи зат гаризаны урынга чыгып карауны тәэмин итә ала.

9. Шикаятъне карау буенча Аксубай муниципаль районы жирле үзидарә органының һәм вазыйфаи затның бурычлары

9.1. Тиешле шикаятъне карау компетенциясенә кергән Орган яки вазыйфаи зат бурычлы:

- шикаятъне кабул итү һәм теркәү;
- шикаятъне асылда әлеге Нигезләмәнең билгеләнгән срогында карарга, шикаятътә китерелгән барлык дәлилләре һәм фактларны объектив һәм

вакытында тикшерергә;

- кирәк булган очракта өстәмә материаллар, вазифаи затлардан аңлатмалар таләп итәргә, шулай ук шаһитләрне һәм экспертларны чакырырга;
- шикаять буенча мотивациялә һәм әлеге Нигезләмәгә нигезләнгән карар кабул итү һәм аның чын үтәлешен тәэмин итү;
- гражданга шикаятьне карау нәтижеләре һәм аның буенча кабул ителгән карар турында әлеге Нигезләмә белән билгеләнгән вакытта аның белән килештереп язма яки телдән формада хәбәр итәргә.

9.2. Шикаятьне карау нәтижәсендә орган яки түрә түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

- шикаятьне тулысынча яки өлешчә канәгатьләндерү, гражданның бозылган хокукларын торгызу;
- шикаятьне канәгатьләндерүдән баш тарту.

Шикаять буенча карар карарның нигезенә салынган мотивларны һәм фактларны, законның яки башка норматив хокукий актның конкрет статьяларына сылтамаларны; кирәкле очракларда шикаять белдерелә торган карарны кире кагу яки үзгәртү турында күрсәтмә, кабул ителгән карарны үтәү срогы; законсыз карар кабул иткән яисә законсыз гамәл кылган (гамәл кылмаган) вазыйфаи затны закон белән билгеләнгән җаваплылыкка җәлеп итү зарурлыгы турында күрсәтмәдә булырга тиеш шулай ук кабул ителгән карарның шикаять тәртибе.

9.3. Шикаять тулысынча яисә өлешчә канәгатьләндерелергә тиеш дип танылса, шикаять буенча карар чыгарган орган яисә вазыйфаи зат гражданның бозылган хокукларын торгызу буенча кирәкле чаралар күрергә, шулай ук гражданның кабул ителгән карар турында кызыксынган затларга хәбәр итәргә тиеш.

Гражданинның ышанычсыз яки хурлаучы белешмәләре массакүләм мәгълүмат чараларында басылган очракта, әлеге белешмәләрне биргән орган яки вазыйфаи зат законда билгеләнгән тәртиптә кире кагуны бастырып чыгару буенча чаралар күрергә тиеш.

10. Шикаятьне караганда гражданның хокуклары

Гражданин хокуклары:

- шикаятьне караучы затның дәлилларен шәхсән ачыкларга;
- шикаять буенча тикшерү материаллары һәм документлары белән танышу;
- өстәмә материаллар тәкъдим итү яки аларны җирле үзидарә органы яки шикаятьне караган түрә тарафыннан таләп итү турында гариза бирү;
- шикаять буенча тикшерүнең йомгаклау материаллары белән танышу;
- билгеләнгән срокта шикаятьне карау нәтижеләре турында язмача җавап алырга;
- шикаять буенча кабул ителгән карарга шикаять бирү;
- вәкил хезмәтеннән файдаланырга;
- зыян килгән очракта, аны билгеләнгән тәртиптә кайтаруны таләп итәргә.

11. Хокук бозган өчен вазифаи затларның җаваплылыгы гражданның мөрәҗәгатьләрен карау тәртибе турында законнар

Тәкъдимнәрне, гаризаларны һәм шикаятьләрне карауның билгеләнгән тәртибен һәм вакытын бозу, шулай ук тәкъдимнәр, гаризалар, шикаятьләр бирүгә бәйле рәвештә гражданның эзәрлекләү яисә аларда булган тәнкыйть өчен гаепле вазыйфаи затларга карата закон нигезендә җаваплылыкка тартыла.

12. Гражданның җаваплылыгы

Гражданин тарафыннан яла ягу характерындагы материаллар, башка затларның намусын һәм абруен мәсхәрәләүче белдерүләр булган мөрәҗәгать бирү закон нигезендә җаваплылыкка тартыла.

13. Билгелэнгэн тәртипне гамәлгә ашыруны тикшереп тору гражданнар мөрәжәгатьләрен карау

13.1. Аксубай муниципаль районы җирле үзидарә органнарында һәм вазыйфаи затларда гражданнарның мөрәжәгатьләрен карау һәм гражданнарны кабул итү эшенең торышын контрольдә тотуны муниципаль берәмлек башлыгы гамәлгә ашыра.

13.2. Аксубай муниципаль районы җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлар гражданнар мөрәжәгатендәге мәсьәләләрне исәпкә алырга, анализларга һәм гомумиләштерергә һәм гражданнарның хокукларын, ирекләрен һәм законлы мәнфәгатьләрен бозу сәбәпләрен һәм шартларын бетерергә тиеш